

flexibility, critical thinking, drafting judgments and decisions, complex problem solving), practical content of training of future specialists in 016 «Special education. Speech therapy» in the Center of Speech Therapy «Logotraining».

Keywords: educational strategy, conception of activity, the Speech Therapy Center «Logotraining», specialty «Special education», competences, skills of successful personality of 2020.

Стаття надійшла до редакції 21.06.2017 р.

Статтю прийнято до друку 26.06.2017 р.

Рецензент: д. пед. н., проф М. К. Шеремет

УДК 376.36:81*23

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ФФНМ

І. С. Марченко, inmarchenko@ukr.net

І. Ю. Мальцева, ira-malceva54@ukr.net

Однією із найпоширеніших мовленнєвих вад у дітей дошкільного віку є **фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ)**, який полягає у порушенні фізичного, фізіологічного та психологічного механізмів фонемоутворення при збереженому слухові та інтелекті.

У дослідженнях, присвячених проблемі мовленнєвих порушень (Г.В.Гуровец, С. І. Маєвська, Р.І. Мартинова, Л.В. Мелехова, Є.Ф. Собонович та ін), зазначається, що фонетико-фонематичні порушення є поширеними, мають стійкий характер, подібні за своїми проявами з іншими артикуляторними розладами та мають значні труднощі для диференціальної діагностики. До того ж, вони створюють негативний вплив на формування та розвиток інших сторін мовлення, ускладнюють процес подальшого шкільного навчання дітей, знижують його ефективність. Враховуючи складність цього порушення, можна передбачити, що для ефектної диференціальної діагностики необхідно, насамперед, враховувати генезис і механізми мовленнєвого розладу.

На основі опрацювання науково-теоретичної і методичної спеціальної літератури нами було розроблено **методику дослідження**

стану сформованості фонетико-фонематичних процесів у дітей із ФФНМ та проаналізовано результати обстеження (науково-методичний журнал «Логопедія» №8, 2016 р.) [2].

Аналіз результатів двох етапів дослідження фонетико-фонематичної сторони мовлення показав, що склад груп для дітей із ФФНМ є досить неоднорідним за рівнем розвитку фонетико-фонематичної системи мовлення, як за кількісними, так і за якісними показниками, а також дав можливість виявити три групи дітей, серед яких 6,7% підпадають під класичне визначення дислалії, II група дітей – під класичну стерту дизартрію, це 40%, а III група дітей (53,3%) не підпадають під класичне розуміння ФФН, оскільки поряд із виснаженням слухової уваги, нестійкими звуковими замінами в групах сонорних, свистячих, шиплячих звуків, порушенням ритмічної структури слова, значними труднощами звукового аналізу та синтезу у них спостерігається збідненість словникового запасу та аграматичне фразове мовлення.

З метою підтвердження / уточнення даних дослідження, ми вважали за необхідне додатково обстежити лексико-граматичну сторону мовлення дітей III групи.

Нами була розроблена **методика обстеження лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ФФНМ III групи** на основі найбільш інформативних завдань, за якими, на наш погляд, можна визначити особливості її розвитку у зазначеній категорії дітей. Вона передбачає виявлення у дітей із ФФНМ рівня сформованості узагальнюючих понять, контекстуального рівня лексичних узагальнень, різних лексико-семантичних мовних явищ, словотвору, категорії числа іменника, дієслова, прикметника, парадигми відмінкових форм слова, виду дієслова, синтаксичної сторони мовлення, розуміння інвертованих синтаксичних конструкцій.

Методика базується на завданнях, відібраних із методик Л. Бартенєвої, Т. Філічевої, Н. Жукової, Л. Трофименко, В. Тищенко, О. Мастюкової. Методика включає такі завдання.

Завдання 1. Дослідження сформованості узагальнюючих понять

Мета: Перевірити знання дитини назв предметів, які демонструє педагог, виявити рівень сформованості експресивного словника дитини та рівень практичного засвоєння узагальнюючого значення слова.

Зміст завдання: Педагог пропонує дитині розглянути картинки з певної лексичної теми, назвати зображені предмети, а потім назвати їх одним словом.

Інструкція: «Розглянь картинки. Назви предмети, зображені на картинках. Як можна їх усі назвати одним словом?»

1 рівень допомоги – установка на уважність, збільшити час на виконання завдання;

2 рівень допомоги – використання навідних запитань, виявити, які предмети, зображені на малюнках є незнайомими для дитини;

3 рівень допомоги – вихід на імпресивне мовлення, перевірити розуміння інструкції.

Завдання 2. Обстеження стану сформованості контекстуального рівня лексичних узагальнень.

Мета: Визначити рівень сформованості контекстуального значення конкретних понять на основі роботи над текстом із незнайомим дитині словом.

Зміст завдання: Педагог читає дитині невеликий текст, в якому розкривається основне значення слова (на основі незнайомих або малознайомих слів, наприклад, слово пенал). Після прочитання за допомогою запитань з'ясується, наскільки дитина зрозуміла значення слова у контексті. Після цього логопед демонструє картинки, де зображені різні коробочки, схожі на пенал. Дитина повинна знайти серед них пенал.

Інструкція: «Зараз я прочитаю тобі невеликий текст, а ти його, будь ласка, уважно послухай».

На День народження мама подарувала хлопчику пенал. Він був квадратної форми, синього кольору, із зображенням футболістів. Хлопчик скоро буде йти до школи, в перший клас, тому ця річ йому просто необхідна. Пенал йому знадобиться для того, щоб покласти туди канцелярське приладдя: ручки, олівці, гумку, лінійку, фломастери, маркери. Хлопчик дуже зрадів подарунку, адже він тепер кожного дня буде брати пенал в школу, бо ця річ – хороший помічник кожного школяра.

Експериментатор: «Дай, будь-ласка, відповіді на питання»:

- «Що подарувала мама хлопчику на День народження?»
- «Який вигляд має пенал?»
- «Для чого потрібний пенал?»
- «Що туди можна покласти?»
- «Куди його можна брати?»

«Подивись, будь ласка, на малюнки та покажи серед них пенал. Чому ти так вважаєш?»

1 рівень допомоги – перевірити розуміння дитиною тексту, перевірити, чи всі зображення знайомі дитині, пояснити їх;

2 рівень допомоги – навідні питання педагога за текстом, словникова робота;

3 рівень допомоги – роздивляючись малюнки, пояснювати вибір словами з тексту.

Завдання 3. Обстеження лексико-семантичних мовних явищ.

Мета: Дослідити сформованість різних лексико-семантичних мовних явищ: антонімії, синонімії, багатозначності.

3.1. Обстеження засвоєння антонімічних значень

Зміст завдання: Дитина повинна знайти відповідний малюнок на позначення антонімічних значень, назвати його та показати.

Інструкція: «Знайди малюнок, покажи та назви»:

хто швидкий, а хто повільний;

хто вчиться, а хто ледарює;

хто сміється, а хто плаче;

де злий, а де добрий;

де працюючий, де лінійний;
де біда, де радість.

де холод, де тепло;

3.2. Обстеження засвоєння синонімічних понять

Зміст завдання: До поданих слів дитина повинна підібрати слова, близькі за значенням.

Інструкція: «Підбери схоже слово. Як можна сказати інакше?»:

Хуртовина (заметіль), сміливий (хоробрий), сміятися (радіти, веселитися, реготати), кричати (галасувати, верещати), дівчинка розмовляє (говорить, розповідає), берізка струнка (висока, тонка), хороший приятель (друг, товариш).

3.3. Обстеження засвоєння різних смислів багатозначних слів

Зміст завдання: Дитина з переліку предметних малюнків повинна вибрати ті, які позначаються багатозначними словами.

Інструкція: «Вибери серед зображених предметів ті, про які можна сказати:»

- шапочка (у гриба, шапочка у дитини);
- вуса (у дідуса, у кота, у колоса);
- носик (дерев'яний, гарячий, кирпатий);
- колюча голка, пахуча голка;
- іде (хлопчик, дощ, потяг);
- летить (літак, час, птах).

1 рівень допомоги – установка на уважність, уточнення розуміння мовленнєвого матеріалу;

2 рівень допомоги – навідні питання педагога, збільшення часу на виконання завдання;

3 рівень допомоги – виконання завдання за зразком логопеда.

Завдання 4. Обстеження словотвору

Мета: Перевірити сформованість словотвору, визначити коло морфем, які викликають труднощі.

4.1. Обстеження утворення зменшено-пестливих іменників із суфіксами зі значенням недорослості (-к-, -ен-, -ат-, -ят-)

Зміст завдання: Педагог пропонує дитині розглянути предметні картинки та утворити зменшено-пестливі іменники із суфіксами зі значенням недорослості (-к-, -ен-, -ат-, -ят-) шляхом співвіднесення назв тварин та їхніх дитинчат.

Інструкція: «Подивись на малюнки і назви дитинчат тварин:»

У корови – ..... (теля, телятко);	У кози – ..... (козеня, козенятко);
У гуски – ..... (гусеня, гусенятко);	У слона – .....
У мавпи –	У білки – .....

4.2. Обстеження утворення дієслів просторового значення з префіксами з-, по-, під-, пере-, за-, до-

Зміст завдання: Педагог розкладає картинки та пропонує дитині назвати дію, зображену на картинці.

Інструкція: «Подивись на малюнок і скажи, що робить машина?».

(машина заїхала в гараж, машина переїжджає міст, машина під'їхала до будинку, машина з'їхала з гори, машина поїхала по дорозі, машина доїхала до місця призначення).

4.3. Обстеження утворення присвійних прикметників (у значенні приналежності) за допомогою суфіксів -яч-, -ч-

Зміст завдання: Педагог показує дітям зображення тварини, а діти відповідають на запитання: чий хвіст?

Інструкція: «Подивись на малюнок і скажи чий це хвіст?»

У лисиці – .... (лисячий)	У вовка – .... (вовчий)
У зайця – .... (заячий)	У собаки – .... (собачий)
У свині –	(свинячий)

1 рівень допомоги – виявити, чи всі предмети на малюнках знайомі дитині, показ дитиною малюнків без їхнього називання;

2 рівень допомоги – виконання завдання за аналогією (логопед починає виконувати завдання, а дитина продовжує);

3 рівень допомоги – навідні питання педагога, виділення голосом словотворчих морфем.

Завдання 5. Обстеження категорії числа іменника, дієслова, прикметника

Мета: Перевірити вміння дітей називати та показувати предмети, зображені на малюнках, розрізнення дитиною граматичних форм, категорії числа іменника, прикметника, дієслова.

Зміст завдання: Педагог пропонує дитині уважно розглянути картинки з граматичними значеннями однини та множини одного й того ж предмета та назвати, де один предмет, а де кілька, одна та кілька ознак, дій (за зразком педагога).

Інструкція: «Подивись уважно на зображені предмети та назви їх.

Це – мале теля, а це –..... (малі телята)» тощо.

Велике вікно, великі вікна, зелене дерево, зелені дерева, широке поле, широкі поля, зелений листок, зелене листя, пташка летить, птахи летять, хлопчик біжить, хлопчики біжать, кислий лимон, кислі лимони.

1 рівень допомоги – перевірити, чи знає дитина назви запропонованих зображень, показ відповідного малюнку;

2 рівень допомоги – навідні запитання педагога, збільшити час на виконання завдання;

3 рівень допомоги – виконання завдання за зразком педагога.

Завдання 6. Обстеження парадигми відмінкових форм слова

Мета: Обстежити сформованість у дитини парадигми відмінкових форм слова.

Зміст завдання: Педагог використовує опитувальники, під час відповіді до яких слово вживається в різних відмінках, а також в однині, в множині та прийменникові конструкції.

Інструкція: «Дай відповідь на запитання:»

1. Хто це? (слон)	(слони)
2. Немає кого? (слона)	(слонів)
3. Дамо сіна кому? (слону)	(слонам)
4. Побачили кого? (слона)	(слонів)
5. Дружимо з ким? (зі слоном)	(зі слонами)
6. Пташка на кому? (на слоні)	(на слонах)
7. Поклич слона (слоно)	(слони)

1. Хто це? (лялька на стільці)
2. Немає кого? (ляльки на стільці)
3. Даємо цукерку кому? (ляльці на стільці)
4. Побачили кого? (ляльку на стільці)
5. Граємося з ким? (з лялькою на стільці)
6. Бантик на кому? (на ляльці на стільці)

1 рівень допомоги – відпрацювати значення незнайомих та малознайомих слів, збільшити час на виконання завдання;

2 рівень допомоги – навідні питання, підказка педагога;

3 рівень допомоги – перевірити розуміння дитиною інструкції, виконання завдання за зразком.

Завдання 7. Обстеження категорії виду дієслова

Мета: Перевірити вміння дітей визначати вид дієслова (доконаний-недоконаний).

Зміст завдання: Педагог викладає перед дитиною картинку та пропонує відповісти на питання.

Інструкція: «Подивись на малюнки і скажи, де хлопчик читає книжку, а де хлопчик прочитав книжку?, де дівчинка малює картину, а де дівчинка намалювала картину?» тощо.

1 рівень допомоги – показ дитиною малюнків без їхнього називання, збільшити час на виконання завдання;

2 рівень допомоги – навідні питання педагога, роздивитися кожен малюнок і назвати дію, яка відбувається;

3 рівень допомоги – виконання завдання за зразком логопеда.

Завдання 8. Обстеження синтаксичної сторони мовлення

Мета: Дослідити синтаксичну сторону мовлення дітей, їх вміння складати речення за сюжетною картиною, розширювати та звужувати речення, обстежити синтаксичну сторону мовлення за допомогою деформованих речень і складних логіко-граматичних конструкцій.

8.1. Обстеження вміння складати речення за сюжетною картиною

Мета: Обстежити вміння складати речення за сюжетною картиною та поєднувати їх у розповідь, граматично правильно будувати речення, вміння їх розширити та звужити.

Зміст завдання: Логопед пропонує дитині скласти речення за сюжетною картиною, об'єднати їх у розповідь, розширюючи чи звужуючи речення.

Інструкція: «Подивись на картинку та склади за нею речення».

(Діти ловлять рибу на річці).

«Спробуй розширити речення» (Діти влітку ловлять рибу на річці).

«Спробуй звужити речення» (Діти ловлять рибу).

1 рівень допомоги – навідні питання педагога, словникова робота;

2 рівень допомоги – педагог сам називає утворене речення, а діти повторюють.

8.2. Обстеження розуміння деформованих речень

Мета: Обстежити розуміння дитиною деформованих речень.

Зміст завдання: Педагог називає дитині речення з порушеною послідовністю слів у ньому, дитина повинна прослухати його і відновити порушену послідовність слів у реченні.

Інструкція: «Прослухай слова. Розстав їх у правильній послідовності так, щоб утворилося речення».

Лосі ходять сніг по (лосі ходять по снігу).

На кіт диван старий лежить (старий кіт лежить на дивані).

Дорога по йшов хлопчик школа до (хлопчик йшов до школи по дорозі).

Високо птахи землею над летять (птахи летять високо над землею).

1 рівень допомоги – навідні питання педагога, показ малюнку;

2 рівень допомоги – виконання завдання за зразком педагога.

8.3. Обстеження розуміння логіко-граматичних конструкцій

Мета: Дослідити розуміння дітьми складних логіко-граматичних конструкцій.

Зміст завдання: Кожне речення повторюється педагогом 2-3 рази. Дитину просять повторити речення так, як вона його зрозуміла і запам'ятала з показом відповідних картинок. Після повторення цих речень, навіть, якщо вони правильно відтворені, дитині ставляться запитання, спрямовані на з'ясування розуміння змісту речення.

Інструкція: «Повтори, що я сказала, що ти запам'ятав»

Хлопчик наздоганяє дівчинку. Дівчинка наздоганяє хлопчика.

«Хто біжить попереду, а хто позаду?»

Онука провів дідусь на вокзал. Дідуся провів онук на вокзал.

«Хто від їжджав?»

1 рівень допомоги – виконання завдання за зразком педагога, уточнити розуміння інструкції;

2 рівень допомоги – перевірити розуміння змісту тексту, використання наочності, робота над ілюстрацією.

Завдання 9. Обстеження розуміння інвертованих синтаксичних конструкцій

Мета: Дослідити розуміння дітьми речень з інвертованим порядком слів.

Зміст завдання: Педагог називає дитині речення з непрямим порядком слів у ньому, а дитина повинна показати на малюнку дію, яку назвав дорослий.

Інструкція: «Покажи, де на малюнку»:

Хлопчик читає книгу. Книга, прочитана хлопчиком.

Оленка вишила троянду. Троянда, вишита Оленкою.

Дівчинка розбила тарілку. Тарілка розбита дівчинкою.

1 рівень допомоги – виконання завдання за зразком педагога;

2 рівень допомоги – називання малюнків дорослим та дитиною, навідні питання педагога.

Експериментальна база дослідження: дошкільний навчальний заклад компенсуючого типу № 521 м. Києва, дошкільний навчальний заклад комбінованого типу для дітей із тяжкими порушеннями мовлення № 481.

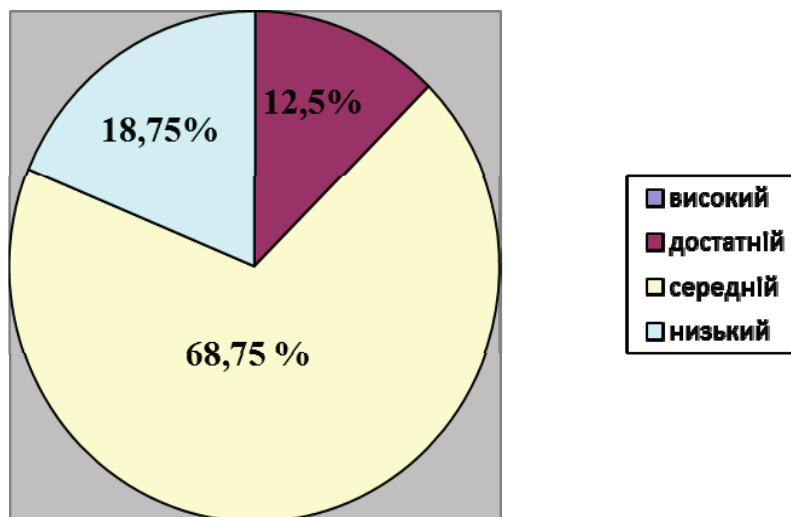
Кількісний аналіз результатів обстеження показав, що відповідно до оцінних критеріїв, що враховували орієнтування на загально визнану вікову норму розвитку лексико-граматичної системи, серед дітей із ФФНМ III групи за середньою кількістю балів: на достатньому рівні опинилися 2 дітей (12,5% від 16 дітей), на середньому рівні – 11 дітей (68,75% від 16 дітей) і на низькому рівні – 3 дітей (18,75% від 16 дітей), що свідчить про недостатній рівень сформова-

ності лексико-граматичної сторони мовлення зазначеної категорії дітей.

Рівень сформованості лексико-граматичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку із ФФНМ представлено на діаграмі 1.

У 80% дітей із ФФНМ III групи спостерігався уповільнений розвиток словотвору, лексико-семантичних мовних явищ, категорій числа іменника, дієслова, прикметника та виду дієслова, парадигми відмінкових форм слова, синтаксичної сторони мовлення.

Це свідчить про різноманітність проявів порушення ФФНС, яка включає в себе не лише фонетико-фонематичні порушення, а також і

Діаграма 1. Кількісні показники стану сформованості лексико-граматичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ФФМ

недорозвиток лексико-граматичної сторони мовлення, потребує уточнення та диференціації, що дасть змогу в подальшому здійс-

нювати якісну диференціальну діагностику та надавати корекційну допомогу, враховуючи механізми та генезис ФФМ.

Література

1. **Гуровец Г. В.** К генезису фонетико-фонематических расстройств / Г. В. Гуровец, С. И. Маевская // Обучение и воспитание детей с нарушениями речи. Сборник научных трудов / Г. В. Гуровец, С. И. Маевская. – М.: МГПИИ им. В. И. Ленина, 1982. – с. 160.
2. **Марченко І. С., Мальцева І. Ю.** Діагностика фонетико-фонематичної системи дітей із ФФМ / І. С. Марченко, І. Ю. Мальцева // Логопедія, науково-методичний журнал. – 2016. – № 8. – С. 47-54.
3. **Соботович Є. Ф.** Содержание и методы выявления нарушений лексической стороны речи / Є. Ф. Соботович // Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению – К.: 1998. – С. 217-222.
4. **Трофименко Л. І.** Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку / Л. І. Трофименко. – К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. – 72 с.
5. **Яковенко А. О.** Загальнодидактичні аспекти дослідження мовленнєвої готовності до навчання у школі старших дошкільників / А. О. Яковенко // Часопис № 24, 2013. – (19). – С. 273-277.

References

1. **Hurovets G. V.** K genezisu fonetico-fonematicheskikh rasstroystv / G. V. Hurovets, S. I. Maevskaya // Obucheniye i vospitaniye detey s narusheniyami rechi. Sbornik nauchnykh trudov / G. V. Hurovets, S. I. Maevskaya. – M.: MGPI im. V. I. Lenina, 1982. – s. 160.
2. **Marchenko I. S., Maltseva I. Yu.** Diahnostyka fonetyko-fonematichnoy systemy ditei iz FFM / I. S. Marchenko, I. Yu. Maltseva // Lohopediia, naukovo-metodychnyi zhurnal. – 2016. – № 8. – S. 47-54.
3. **Sobotovych E. F.** Soderzhaniye i metody vyyavleniya narusheniy leksicheskoy storony rechi / E. F. Sobotovych // Metodika vyyavleniya rechevykh narusheniy u detey i diagnostika ikh gotovnosti k shkol'nomu obucheniyu–K.:1998.– S.217-222
4. **Trofimenko L. I.** Diagnostika ta korektsiya zagal'nogo nedorozvitku movlennya u ditey doshkil'nogo viku / L. I. Trofimenko. – K.: Institut spetsial'noi pedagogiki NAPN Ukraini, 2014.– 72 s.
5. **Yakovenko A. O.** Zagalnodydaktychni aspekty doslidzhennya movlennyevoy gotovnosti do navchannya u shkoli starshykh doshkilnykiv / A. O. Yakovenko // Chasopys №24/ A. O. Yakovenko., 2013. – (19). – S. 273-277.

Марченко І. С., Мальцева І. Ю. Діагностика особливостей лексико-граматичної сторони мовлення дітей із ФФМ

У статті розглядається проблема діагностики особливостей лексико-граматичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. Обґрунтована необхідність вивчення фонетико-фонематичної системи дітей із різними порушеннями вимовної сторони мовлення з метою надання їм

диференційованої логопедичної допомоги, враховуючи ушкоджені механізми розвитку. Описано методику дослідження стану сформованості лексико-граматичної сторони мовлення у дошкільників з мовленнєвими порушеннями, наведено узагальнені результати обстеження. Розкрито прояви порушення ФФНМ із врахуванням фонетико-фонематичного та лексико-граматичного компонентів мовлення.

Ключові слова: фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ), методика дослідження, лексико-граматична сторона мовлення, діти із порушеннями мовлення.

Марченко И. С., Мальцева И. Ю. Диагностика особенностей лексико-грамматической стороны речи детей с ФФНР

В статье рассматривается проблема диагностики особенностей лексико-грамматической стороны речи детей старшего дошкольного возраста с нарушениями речи. Обоснована необходимость изучения фонетико-фонематической системы детей с различными нарушениями произносительной стороны речи с целью оказания им дифференцированной логопедической помощи, учитывая нарушенные механизмы развития. Описано методику исследования состояния сформированности лексико-грамматической стороны речи у дошкольников с речевыми нарушениями, приведено обобщенные результаты обследования. Раскрыто проявления нарушений ФФНР, учитывая фонетико-фонематический и лексико-грамматический компоненты речи.

Ключевые слова: фонетико-фонематическое недоразвитие речи (ФФНР), методика исследования, лексико-грамматическая сторона речи, дети с нарушениями речи.

Marchenko I., Maltseva I. The diagnostics of the features of lexical and grammatical aspect of speech of children with PPSU.

The article is devoted to the problem of diagnostics of the features of lexical and grammatical aspect of speech of children of senior preschool age with speech disorders. We are talking about the necessity of learning of phonetic-phonemic system of children with different disorders of uttered part of speech, because it's necessary to provide them with differentiated logopaedic help, with taking into account the problems of development. The article offers a method of research of the state of formation of lexical and grammatical aspect of speech of preschoolers with speech disorders, there are the compiled results of the examination in this article. The manifestations of abuse of PPSU with phonetic-phonemic and lexical and grammatical aspects of speech are disclosed.

Keywords: Phonetic-phonemic speech underdevelopment, methods of investigation, lexical and grammatical aspect of speech, children with speech disorders.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2017 р.

Статтю прийнято до друку 16.06.2017 р.

Рецензент: д. пед. н., проф С.Ю.Конопляста

УДК 378.22:376.011.3-051(043.5)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Д. М. Супрун, Darya7@ukr.net

Соціально-економічні та політичні реалії сучасного світу, трансформаційні процеси у вітчизняній системі освіти, вимоги до сучасного фахівця та соціальне замовлення ринку праці спонукають до перегляду окремих усталених поглядів на цілі та завдання вищої професійної освіти загалом та професійної підготовки спеціальних психологів зокрема. Рівень підготовленості випускника повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі. Це вбачається можливим, передусім, зав-

дяки здійсненню прориву в освіті, а потім і в суспільстві в цілому.

Наприкінці 90-х років ХХ століття українська держава взяла курс на євроінтеграцію. Цей процес вважається «фундаментальною складовою зовнішньої політики України» [2]. Одним із зобов'язань, взятих Україною перед Європейським Союзом, є здійснення модернізації вищої освіти. Тому в Указі Президента України, що затверджує Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство,